

Ο Δρ Ανδρέας Μελάς παρουσιάζει την αγγλική έκδοση του βιβλίου του Αρχιεπισκόπου Μακάριου: «Κύριε και δέσποτα της ζωής μου...»

(Lord and Master of my life: Reflections on spiritual alertness,
St Andrew's Orthodox Press, 2020)

Υπάρχουν στιγμές στη ζωή μας που όλα καταρρέουν, ο κόσμος που γνωρίζουμε μας προδίδει, αυτοί που εμπιστευόμαστε μας εγκαταλείπουν. Στη μέση αυτής της σκοτεινής νύχτας της ψυχής, ακόμη και η πρώτη λέξη της προσευχής του Αγίου Εφραίμ του Σύρου, «Κύριε», μπορεί να μας βάλει στο δρόμο που οδηγεί προς το μυστήριο της σωτηρίας. Αυτή η προσευχή, που είναι ο συνεχής σύντροφος μας κατά τη Μεγάλη Σαρακοστή, που μας παρηγορεί και μας καθοδηγεί στο ταξίδι προς το Πάσχα, είναι το θέμα του εξαιρετικού, διορατικού βιβλίου του Αρχιεπισκόπου Μακάριου: «Κύριε και δέσποτα της ζωής μου...» (Lord and Master of my life: Reflections on spiritual alertness). Ο Αρχιεπίσκοπος Αυστραλίας ξεκλειδώνει προσεκτικά για τους αναγνώστες το πνευματικό νόημα κάθε λέξης σε αυτήν την προσευχή και μας προσκαλεί να βιώσουμε την κατάνυξη, τα δάκρυα και τη μετάνοια που αυτή ξυπνά μέσα μας. Μας ζητά να νιώσουμε μια βαθύτερη λαχτάρα για τη θεϊκή αγάπη που μας περιμένει σε κάθε διακύμανση της ζωής μας.

Η λέξη «Κύριος» μπορεί να μοιάζει με τιμητικός τίτλος για τον Ιησού Χριστό, ωστόσο, όπως μας δείχνει ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, αυτή η γυμνή κραυγή μιας συντετριμμένης καρδιάς, αυτή η έκκληση ενός γιου και μια κόρης που έχουν ταξιδέψει τόσο μακριά από την πατρίδα τους, αποκαλύπτει μια επίγνωση της μετά την πτώση κατάστασης του ανθρώπου, μια αναγνώριση της αποξένωσής μας από τη χάρη του Δημιουργού και μια έντονη επιθυμία για επιστροφή στην αρχαία μας αξιοπρέπεια. Σημαίνει επίσης μια πραγματικά θαρραλέα απόφαση μέσα στην περιπέτεια της ανθρώπινης ελευθερίας: «Αφήνουμε τα πάντα στον Χριστό. Εμπιστευόμαστε τη ζωή μας στον Θεό επειδή ο Χριστιανός πιστεύει ότι τίποτα δεν ανήκει στον εαυτό του. Με αυτήν τη βαθιά πίστη απελευθερώνεται, ελευθερώνεται από τις έγνοιες και τις ανησυχίες του... γιατί γι' αυτόν υπάρχει Αυτός που είναι Αιώνιος, ο Κύριος και ο Δέσποτας της ζωής του» (σελ. 33). Το φοβερό μυστήριο του Θεού μπορεί να μοιάζει πέρα από κάθε κατανόηση, ωστόσο ο Κύριος του σύμπαντος και των αιώνων δεν είναι ξένος προς την ανθρώπινη κατάσταση: «Ου γαρ έχομεν αρχιερέα μη δυνάμενον συμπαθήσαι ταις ασθενείαις ημών, πεπειρασμένον δε κατά πάντα καθ' ομοιότητα χωρίς αμαρτίας» (Προς Εβραίους 4:15). Ο «Κύριος και Δέσποτας» της ζωής μας

είναι ο Θεός που μας αγάπησε τόσο πολύ που έγινε άνθρωπος και σταυρώθηκε «υπέρ της του κόσμου ζωής» (Ιωάννης 6:51).

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος αποδίδει εύλωττα την ομορφιά της σχέσης μεταξύ Δημιουργού και δημιουργίας. Ο Κύριος μας δεν είναι τύραννος. Είναι ο Δέσποτας της ζωής μας γιατί είναι η πηγή της ζωής, ο δωρητής της ζωής και αυτός που μεταμορφώνει τη ζωή μας. Και με αυτήν τη συνειδητοποίηση αρχίζουμε να αντιλαμβανόμαστε ότι στον πυρήνα της προσευχής του Αγίου Εφραίμ βρίσκονται τα συναισθήματά μας – ή, όπως ήταν γνωστά στο Βυζάντιο – τα πάθη μας.

Ο Σεβασμιώτατος μας προειδοποιεί για το πόσο επικίνδυνα και καταστροφικά μπορούν να γίνουν αυτά τα πάθη: «Όταν οι άνθρωποι βγάλουν τον Θεό από τη ζωή τους, υποδουλώνονται στα πάθη και τις επιθυμίες τους. Παγιδεύονται στην υλική τους υπόσταση και χάνουν την ελευθερία τους και την ομορφιά της ζωής» (σελ. 36). Μας δείχνει επίσης τη δύναμη των μακαρίων παθών που γεννιούνται από μια θεϊκή επιθυμία. Όπως λέει η Οσία Μακρίνα στον Άγιο Γρηγόριο της Νύσσης: «Οὐκοῦν εἰ μὲν τις τούτοις κατὰ τὸν δέοντα χρῆσαι λόγον, ἐν αὐτῷ λαμβάνηται ἐκεῖνα, καὶ μὴ αὐτὸς ἐν ἐκείνοις, ἀλλ' οἷόν τις βασιλεὺς τῇ πολυχειρίᾳ τῶν ὑπηκόων συνεργῶ χρώμενος, ῥᾶον κατορθώσει τὸ κατ' ἀρετῇ σπουδαζόμενον.» Ως σοφός ποιμένας, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος μας καθοδηγεί μακριά από διεφθαρμένα πάθη που επιδιώκουν να μας παγιδεύσουν – η αργία, η περιέργεια, η φιλαρχία και η αργολογία – και μας οδηγεί στα μακάρια πάθη που θα μεταμορφώσουν τη ζωή μας: σωφροσύνη, ταπεινοφροσύνη, υπομονή και αγάπη. Με αυτόν τον τρόπο, ο Σεβασμιώτατος αποκαλύπτει πόσο αλληλένδετα είναι τα διεφθαρμένα πάθη, πως η αργία μπορεί να γεννήσει την περιέργεια και πώς αυτά τα δύο πάθη μπορούν να προκαλέσουν την φιλαρχία. Αντλώντας από τα γραπτά των αγίων της Εκκλησίας μας, των πατέρων της ερήμου και του Αγίου Όρους, ρίχνει νέο φως στην προσευχή του Αγίου Εφραίμ, εξερευνά και την ίδια στιγμή συνθέτει ένα πνευματικό μανιφέστο με διαχρονική σημασία.